

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА
ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН
"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот
на Македонците прикажан на примерот
на Балканскиот сојуз (1878-1914), во
издание на "АЗБУКИ"

Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини.

Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците.

Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

ЦЕЛ НА ВОЈНАТА - АЛЧНОСТ К КОН ГОЛЕМА И ИМПЕРИЈА

Но "Ревал" првенствено се покажува, покрај сè, како разјаснување за планската спогодба меѓу Англија и Русија, но не и конечно само како тоа, затоа што Антантата премногу грчевито, постојано - и без причина - се обидувала да го оспори постоењето на спогодбата за опкружување на Германија. Оттаму, за одредницата "опкружување" неопходно е укажувањето на некои извори. Токму при проверувањето на расположливите англиски извори на секаде беше потребен овој напорен труд.

Сер Артур Николсон, англиски амбасадор во Санкт Петербург (познат по своето непријателство кон Русија - тоа бил тој што ја оствари англиско-руската спогодба во 1907 г.), се разбира, зел учество во средбата меѓу кралот Едвард VII и царот Николај II во Ревал на 9 и 10.6. 1908 година. Во неговиот предлог-извештај тој спомнува (како што подоцна неговиот син сер Харолд Николсон во една книга го цитираше), дека германскиот печат, како основа и резултат на средбата, сакал да ја види тајната спогодба "за опкружување и изолација на Германија".

Артур Николсон тоа го одрекол. Двата суверена, во никој случај не дискутирале

за политички теми, се работело за една чиста семејна средба. Државниот секретар Хардинг си разговарал: "со рускиот министер за надворешни работи Исволски за реформските прашања во Македонија и некои други работи, но не беше ништо дефинитивно заклучено".

Сосема очигледно Македонија се поставила како централна тема на интернационалната политика во тогашната епоха што без сомневање ја направи итно потребна средбата на монарсите на Балтичкото Море!

Синот Харолд во својот сопствен писмен коментар ова го видел малку поинаку.

Навистина било наполно точно дека во Ревал не се заклучила никаква спогодба (демек) но, исто така, е вистина и дека присуството на рускиот премиер Столпин и министерот за надворешни работи Исволски како и, од англиска страна, покрај Артур Николсон и Хардинг, на двете највисоки воени лица на армијата и морнарицата, Френче и Фишер, неоминливо предизвикало сомневање дека, сепак, оваа средба морала да биде нешто повеќе отколку само едно семејно дружење.

А, една страница подолу, Харолд Ни-

колсон продолжува:

"Затоа и не е чудно што Германците, кои релативно мирно ја примија англо-руската конвенција, беа алармирани од средбата во Ревал. Дури и еден толку претпазлив и ослободен од предрасуди историчар како Ерих Бранденбург го фиксира Ревал како пресврт во европската дипломатија "fixes pon Reval as a turning-point in European diplomacy".

Со сосема слични зборови Алфред Штегер ја опишал реакцијата на историчарот и публицистот Ханс Делбрик:

Иако овој "склучувањето на англиско-рускиот договор во 1907 год. го коментираше дури со извесен истраен оптимизам и по заедничкото пристигање на Едвард VII и Николај II во Ревал во јуни 1908 г., тој пишуваше вака: што треба да претставува тоа очигледно опкружување на Германија?..."

За одговорот на Делбрик на прашањето кое самиот си го поставил ќе стане збор подоцна.

Антигерманската политика не останала незабележана кај Артур Николсон, Рајх-канцеларот Фон Билер пишувал дека нему не можело да му се провлече тоа што Николсон: "ги поттикна Русите не само против Австрија, туку многу повеќе

против Германија, а Едвард со притаена насмевка ја гледаше оваа игра дури и ја одобруваше и ја поттикнуваше... Нему не ќе му беше ништо помило отколку да види раздор и недоверба помеѓу двете големи северни царства".

Слично произлегува и од еден запис на државниот секретар Чарлс Хардинг

жавни суверени права" на Грците, Бугарите и Србите на македонска почва! Значи, Македонците требало да им го скастрат на своите соседни народи нивното свето право за зголемување на моќта преку експанзија според принципот - мене ништо, тебе ништо. Такво нешто не се прави! Јасно дека соседите немало да

ОН ПОВЕЌЕ ЗЕМЈА, ЛИСТИЧКА МОЌ

за средбата во Ревал, каде што тој, иако на почетокот ветил дека сака само малку да извести, се вдаде надолго и на широко за "реформите во Македонија" (!!) и постојано, речиси и без никаква поврзаност, се навраќал на оваа одредница, и иако во меѓувреме третираше сосема други теми за кои зборувал со министерот за надворешни работи Исволски, како на пример, Персија, Авганистан, Бугарската железница, Крит итн., итн., тој како да придавал значење на тоа, името Македонија постојано да се повторува за да се создаде впечаток дека Македонија е црвената нишка која се провлекува низ целиот текст, низ преговорите и, следствено низ самата средба во Ревал.

Намерата лесно се прозира: конечно општата незаинтересираност на Германија за Балканот беше одлично позната, така што можеше да опстои надежта со постојаното подвлекување на темата "Македонија" да се успие германската недоверба и да се одврати од главната тема на средбата.

Како задоцнета држава, во случај на нејзината самостојност, Македонија секако ќе им пречела на "зацртаните интереси и на цврсто втемелените... др-

можат да поднесат едно вакво попречување. Беше подобро еднаш засекогаш да се направи божјото дело, христијанската македонска земја да се нападне, народот да се ослободи од исламскиот јарем - а овие две нешто да се разделат на три, поточно на четири дела! На овој, вистина неелегантен но вообичаен начин едноставно го збришаа попречувачот од патот.

Притоа, додека тоа им одговараше на нивните интереси, силите на Антантата помагаа според својата моќ.

"Солидарната Европа можеше... со скрстени раце да ги посматра борбите".

Човек би морал како Европеец, всушност, да се срами, и да им го предочи овој цитат на денешните Македонци.

Кога во ваква спрега се зборува за "солидарност", од тоа се покажува длабоката изопаченост на империјалистичкиот начин на мислење и постапување.

За мотивите на балканските кралства биле раширени толку многу веријации, претежно лажни, од кои најважната - и најподлата - била ослободувањето на христијанскиот народ во Македонија и Тракија од турскиот јарем, така што еден одговорен политичар морал со полно право да размисли за тоа. "Подло", осо-

бено поради тоа што под изговорот за благородните хуманистички идеали не се криело ништо друго освен голо насилие и експанзионизам. Тоа значи, погодените народи не беа искористени само како жртвена кланица, туку пред тоа мораа, како лист од смоква, да послужат за возвишените убедувања на нивните крвници, на Балканските држави и на Големите сили.

Весникот "Фраје Пресе" ја согледал заднината бидејќи пишувал:

"Обединетите (Балкански држави) сакаа, за Македонија, за Албанија и за Стара Србија да се дозволи еден вид независност и самоуправување, што Портата го сметаше како фактичко отцепување. Турција веруваше дека една пресилна, од сојузните, автономија на нејзините провинции немаше да биде ништо друго освен отсекување оброк кои одделни балкански држави сакаа да го проголтаат. Тие ќе одговарат со најрешително не. Ова многу близу до почетокот на војната, а можеби веќе и самата војна".

Ова е можеби прилика уште еднаш јасно да се подвлече дека при планираната Балканска војна еднозначно се работело за освојувачка, а не за верска војна - по можност дури и во интерес на другите христијани. Апсолутно не.

Бугарскиот крал бесрамно "прокламираше религиозна војна", како што државниот секретар Фон Кидерлен во едно известување до амбасадата во Виена со жалење констатира. Можеби овој апел придонесе за мотивирање на нејзините христијански војници, чии татковци и пра-татковци со векови страдаа како робови по турската полмесечина, но со сигурност не беше цел на војната; многу повеќе цел на војната беше алчноста кон повеќе земја, кон голема и империјалистичка моќ.

Меѓутоа, пресретливиот руски министер за надворешни работи му ја решил загриженоста за есенцијалниот преврат на Балканот, при што, тој категорички исклучил територијални промени. Наместо тоа, тој, понатаму, како скршувачки маневар, го поместил во прв план, како што е горе опишано, повторно и одново "спроведувањето на реформите во Македонија".

Тоа што министерот за надворешни работи на Хабзбуршката двојна монархија му подарил доверба на тврдењето на неговиот руски колега, конечно не била вина на Сасонов!

Притоа, веќе во секој весник стоело дека: "недовербата на македонското население наспроти прокламирните реформи" беше една од причините "за вознемирувачката состојба на Балканот".

Ова всушност, била повторно една стапица, при што македонскиот народ е спомнат дури како агитаторски. Инаку, Македонците, Тракијците и Епирците се појавуваат претежно како објект.

(продолжува)